

Profesionalizacija slovenske policije

Branko Lobnikar, Maja Modic

Namen prispevka:

Namen prispevka je prikazati zgodovinski pregled, analizo trenutnega stanja in izzive za prihodnost na področju profesionalizacije policije v Sloveniji.

Metode:

Prispevek temelji na pregledu domačih in tujih strokovnih ter znanstvenih del, zakonskih aktov, strateških dokumentov, raziskovalnih poročil in spletnih strani.

Ugotovitve:

Slovenska policija je v zadnjih 150 letih šla skozi korenite procese transformacije, ki so od nje terjali veliko organizacijskih in funkcijskih sprememb. Tako v Sloveniji kot tudi širše, v Evropi, se policija spreminja v mlado profesijo. Ocenjujemo, da je v primerjavi z drugimi institucijami pluralne policijske dejavnosti, policija šla najdlje po poti profesionalizacije. Razvite ima vse ključne elemente profesije, od vse daljšega in natančno predpisanega specializiranega izobraževanja za vstop v policijski poklic, ki se lahko opravlja samo v policijski organizaciji, preko etičnega kodeksa in strokovnih publikacij, do profesionalnih združenj. Ker pa policija v sodobnih družbah ne deluje sama, se lahko razvija samo v soodvisnosti z drugimi izvajalci policijske dejavnosti: občinskim redarstvom, carino, pravosodno policijo, zasebnim varovanjem in detektivsko dejavnostjo. Med ključnimi izzivi v bodoče tako ostaja sodelovanje med temi različnimi akterji s področja zagotavljanja varnosti, pri čemer velik del odgovornosti nosi tudi nacionalna politika na področju varnosti.

Izvirnost/pomembnost prispevka:

Prispevek predstavlja strnjen in natančen pregled procesov, časovnih mejnikov, ključnih sprememb in izzivov, povezanih s profesionalizacijo policije v Sloveniji.

UDK: 351.74/.76:331.542(497.4)

Ključne besede: policija, policijska dejavnost, izobraževanje in usposabljanje, profesionalizacija, profesija, poklici, Slovenija

Professionalization of the Slovene Police

Purpose:

The purpose of the paper is to present a historical overview, analysis of the current situation and challenges for the future in the field of professionalization of the Slovene police.

Design/Methods/Approach:

The paper is based on a review of domestic and foreign professional and scientific literature, legal acts, strategic documents, research reports and websites.

Findings:

In the last 150 years the Slovenian police have gone through the fundamental transformation processes that required many organizational and functional changes. In Slovenia, as well as in the rest of Europe, the police are changing into a young profession. We estimate that compared to other institutions of plural policing, the police have gone the farthest on the path of professionalization. They have developed all the key elements of the profession – longer and precisely prescribed specialized training for entering the police profession, which is exclusively performed within a police organization, code of ethics, professional publications and associations. In contemporary societies the police do not function alone, therefore they can further develop only in the interdependence with the development of other policing institutions: local municipal wardens, customs, judicial police, private security and detective activity. In the future, cooperation between these various actors in the field of ensuring security remains a key challenge, with a major part of the responsibility being borne by the national security policy.

Originality/Value:

The paper presents a concise and precise overview of processes, milestones, key changes and challenges related to the professionalization of the police in Slovenia.

UDC: 351.74/.76:331.542(497.4)

Keywords: police, policing, education and training, professionalization, profession, occupation, Slovenia

1 UVOD

Starosta slovenske kriminologije Janez Pečar (1993) je že kmalu po osamosvojitvi Slovenije objavil razpravo o profesionalizaciji policije. V svoji razpravi je izhajal iz ugotovitve, da je že tedaj bilo vedno bolj pogosto zaznati željo po avtonomiji policije kot institucije, ki se je kazala v težnjah, da bi policija sama odločala o svojem delu, se samourejevala in nadzorovala ter vrednotila rezultate glede na specializiranost znanja, ki ga mora obvladovati, in profesionalizacije, ki jih mora opravljati. Pečar (1993) je profesionalizacijo opredelil kot proces, v katerem se določena dejavnost s svojimi značilnostmi spreminja oziroma preoblikuje iz poklica v profesijo. Policije po svetu se namreč že kar nekaj časa trudijo, da bi oblikovale ustrezen obseg informacij, zbrale primerno in uporabno količino znanja ter usposobljenosti, ustvarile svoj etični kodeks in se organizirale tako, da bi vendarle upravljale same sebe kot stroko oziroma profesijo. Izhajajoč iz teh trendov je avtor tako povzel pet sestavin policijskega profesionalizma: upanja v avtonomijo, delovanja v smislu javne službe, možnosti za samourejanje in medsebojno nadzorovanje, priznanja poklicnih policijskih organizacij in predanosti policijskemu delu. S strukturnega

vidika so za to, da neko dejavnost lahko imenujemo profesija, nujne naslednje vsebine: »full time« zaposlenost, oblikovanje ustreznega modela usposabljanja, ustanavljanje poklicnih združenj in obstoj etičnega kodeksa. Z vedenjskega vidika pa k temu dodajamo še predanost službi in zadovoljstvo z delom, nevtralnost pri opravljanju dejavnosti, standarde, ki urejajo internalizirane odločitve, določeno izpopolnjevanje in usposabljanje, visoke zahteve pri sprejemanju v poklic, določeno količino znanja, poklicni ponos, javno priznan položaj ter ugled (Pečar, 1993). Strukturne sestavine policijske profesije tako zadevajo posebnosti poklica, npr. formalno izobrazbo in pogoje pri sprejemu, medtem ko vedenjske izhajajo iz osebnosti posameznika in njegove želje, da se vključijo v krog ljudi, ki določeno delo opravljajo in po katerem se kasneje meri profesionalizem. Pečar (1993) tako sklene, da bi lahko rekli, da je profesionalizem kombinacija tako etičnih standardov kot znanja in usposobljenosti, ustrezno raven profesionalnosti pa je mogoče dosegati le z nenehnim vplivanjem na poklicni lik policista, s poklicno integracijo, določeno koncepcijo usposabljanja, usklajevanjem različnih vidikov izobraževanja in stalno revizijo. V nadaljevanju bomo tako izhajali iz teh elementov, in poskusili ugotoviti, v kolikšni meri se je v zadnjem stoletju slovenska policija približala opisanim standardom policijske profesije.

2 ZGODOVINSKI PREGLED RAZVOJA SLOVENSKE POLICIJE

Sedanja organiziranost policije v Sloveniji ima globoke zgodovinske korenine. Policija je namreč institucija z bogato zgodovino, kar velja tudi za slovensko policijo. Zato si bomo v prispevku najprej ogledali njen zgodovinski razvoj, saj je poznavanje le tega nujno potrebno tudi za razumevanje sedanje organiziranosti in načina delovanja policije v Sloveniji.

2.1 Od orožništva do milice

Za začetek oblikovanja današnje policije v Sloveniji nekateri štejejo 8. junij 1849, ko je cesar Franc Jožef I. po vzoru francoskih orožnikov potrdil ustanovitev nove varnostne organizacije – orožništva tudi v Avstro-Ogrski, kamor smo takrat spadali Slovenci (Čelik, 1999a, 2001). Spet drugi poudarjajo pomemben vpliv francoskega policijskega izročila na razvoj policijske dejavnosti na območju Slovenije, saj je Napoleon Bonaparte okupiral ozemlje današnje Slovenije (z izjemo Štajerske in dela Koroške) v letih od 1809 do 1813 in na ozemlju Ilirske province uvedel svoj policijski red (Kečanović, Klemenčič, Zidar Al-Mutairi in Pavlin, 2006). Orožništvo kot sprva vojaško organizirana straža je imelo dve temeljni nalogi – orožniki so bili dolžni skrbeti za notranjo varnost in pomagati državnim organom. Sčasoma so se vojaške prvine vse bolj umikale policijskim in orožništvo se je vse bolj naslanjalo na mrežo krajevnih postaj. Od leta 1850 naprej je bila policijska oblast na prvi stopnji podrejena mestnemu glavarju, na deželni ravni so bili odgovorni deželnemu predsedniku (Čelik, 1991). Kmalu so v statutarh mestih začeli ustanavljati mestne varnostne organe. Svojo mestno policijo, katere jedro je tvorila uniformirana varnostna straža, so imeli Ljubljana, Celje, Maribor in Ptuj (Čelik, 1999b; Kolenc, 2002).

Po koncu prve svetovne vojne in razpadu Avstro-Ogrske je Slovenija v novo nastalo Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev vstopila ne samo s svojo vojsko, temveč tudi s svojimi orožniki. Po podatkih iz leta 1918 so policisti in orožniki sodelovali z generalom Rudolfom Maistrom, ki so mu bili kot vojaškemu poveljniku celo podrejeni, in zagotovili, da sta severna Štajerska in južna Koroška ostali v Sloveniji. Orožniki so bili podrejeni deželnemu orožniškemu poveljstvu v slovenski prestolnici (Čelik, 1999b).

S centralizacijo Kraljevine Jugoslavije in poenotenjem orožništva so slovenski orožniki postajali vse bolj podrejeni Beogradu, kjer sta zanje skrbeli kar dve ministrstvi: notranje ministrstvo in ministrstvo za vojsko in mornarico. Nova slovenska oblast v Ljubljani je poleg orožništva podedovala tudi varnostne stražnike (Čelik, 1999b).

2.2 Narodna zaščita

V drugi svetovni vojni so si slovensko ozemlje razdelili Nemci, Italijani in Madžari ter vzpostavili svoj policijski aparat, kamor so vključili tudi del policistov Kraljevine Jugoslavije. Na drugi strani so organi narodnoosvobodilnega boja, ki so se uprli okupatorjem, in nove, med vojno nastale, oblasti ustanovljale svoje varnostne organe in službe, ki so delovale na področju varnosti in so se sprva imenovalе vaške straže. S sklepom vodstva Osvobodilne fronte je bila oktobra 1941 ustanovljena narodna zaščita, iz katere je po vojni nastala milica. Narodna zaščita je bila sestavni del partizanskih sil, zato so bile njene enote vojaško organizirane. Poleg zapriseženih in strogo vojaško organiziranih zaščitnikov je delovala še večja skupina »prostovoljnih« zaščitnikov. Narodna zaščita je preprečevala aretacije, zaplembe premoženja in izganjanje Slovencev. Postala je izvršilni organ oblasti za zagotavljanje javnega reda in varnosti prebivalstva ter premoženja. Ob koncu druge svetovne vojne je štela okoli 15.000 pripadnikov in je bila zamišljena kot uniformiran del službe javne varnosti v osvobojeni Sloveniji, ki naj bi samostojno urejala notranje zadeve (Kolenc, 2002).

2.3 Milica

Policijske enote so se do leta 1950 imenovalе postaja narodne milice, po tem letu pa postaja ljudske milice. Narodna milica, ki je nadomestila narodno zaščito, je opravljala tradicionalne policijske naloge: varovanje življenja ljudi in njihovega premoženja, prijetanje storilcev kaznivih dejanj, vzdrževanje javnega reda. Nekatere druge naloge in dejavnosti, kot je bilo na primer zagotavljanje izpolnjevanja nalog ljudskih odborov, pa so bile posledice tedanjega časa in njegovih posebnosti. Največ nalog je imela splošna milica, ožje področja dela pa so imele prometna, gasilska, industrijsko-zavodska in kasneje še gozdna ljudska milica (Čas in Gorenak, 1993).

Za obdobje od leta 1967 do 1980 je značilna decentralizacija policijske dejavnosti na ozemlju tedanje socialistične republike. Prišlo je do preimenovanja iz postaje ljudske milice v postajo milice. V tem obdobju so se spreminjale tudi naloge in opravila policijskih postaj. Tako so bile naloge policijskih postaj takoj

po drugi svetovni vojni usmerjene predvsem v varovanje »dobrin«, pridobljenih med narodnoosvobodilnim bojem, varovanje ljudi in njihovega premoženja, vzdrževanje javnega reda in miru itd. Kasneje pa so naloge že podobne današnjim klasičnim policijskim nalogam, le da se v posameznih obdobjih pojavljajo tem obdobjem specifične naloge, in sicer gre za večjo oziroma manjšo vezanost na lokalno skupnost pri opravljanju določenih nalog, v obmejnih občinah policijske postaje v tistem času opravljajo kontrolo potniškega prometa preko državne meje, opravljajo določene naloge s področja varovanja z ustavo določenega reda, naloge s področja uresničevanja družbene samozaščite in druge naloge (Čas in Gorenak, 1993).

2.4 Policija kot del ministrstva, pristojnega za notranje zadeve

Policija je svojo organiziranost temeljito spremenila zlasti po letu 1990. Za obdobje po letu 1990 je značilna odsotnost zakonodaje, ki je urejala položaj in delovanje policije. Vse do leta 1998 je veljal kar osemnajst let star Zakon o notranjih zadevah (ZNZ, 1980), ki pa v mnogih delih preprosto ni bil več uporaben. Vse to je bila ena pomembnejših ovir za hitrejši procese reorganizacije policije po letu 1990. Težave so povzročale tudi razlike v statusu policijskih postaj s splošnim delovnim področjem in policijskih postaj s posebnim delovnim področjem (na primer prometna policija, letalska policija ...). Te težave so bile pred letom 1992 še bistveno večje, saj so skupščine občin po materialni plati v celoti skrbele za delovanje policijskih postaj s splošnim delovnim področjem, policijske postaje s posebnim delovnim področjem pa so bile financirane iz republiškega proračuna. To je povzročalo pomembne razlike v materialni in tehnični opremljenosti, saj so finančno močnejše občine te potrebe veliko hitreje in bolje zadovoljevale kot finančno šibkejša občine. Na osnovi vseh teh spoznanj, ki izhajajo iz temeljitih analiz dela policije na lokalni ravni, je policija svojo organiziranost na tem nivoju v prvih mesecih leta 1996 v celoti spremenila. Temeljna varnostna ali osnovna geografska celota dotedanje policijske organiziranosti je bil varnostni okoliš, ki so ga preimenovali v policijski okoliš. Policijski okoliš je tako postal zaokrožena geografska in hkrati varnostna celota, saj se pogosto pokriva s sedanjo lokalno skupnostjo – občino, kar še posebej velja za male občine. V tem obdobju je bilo ukinjenih veliko nekdanjih policijskih oddelkov – ki so bili spremenjeni v policijske pisarne kot metoda dela policije v lokalni skupnosti. Policijske postaje po 1996 niso bile več vezane na območje občine in so postale območne organizacijske enote policije za neposredno opravljanje nalog policije na določenem območju ali za določeno področje dela (Zakon o policiji [ZPol-UPB7], 2009). S tem je izenačen status policijskih postaj s splošnim in posebnim delovnim področjem. Policijske postaje so bile vzpostavljene tam, kjer so to zahtevali varnostni, geografski in drugi kriteriji. Tako so bile ustanovljene policijske postaje s splošnim delovnim področjem, policijske postaje s posebnim delovnim področjem, novost pa so bile policijske postaje s kombiniranim področjem dela. Tudi na regionalni ravni, to je na ravni nekdanjih uprav za notranje zadeve, danes policijskih uprav, je policija v omenjenem obdobju spreminjala svojo organizacijo. Če je bila na lokalni ravni vezana na spreminjajočo se zakonodajo in na odsotnost novega zakona, je bilo na

regionalni ravni nekoliko drugače. Razen nekdanjega naziva, torej naziva uprava za notranje zadeve in števila uprav za notranje zadeve, kar je bilo določeno z zakonom, je policija lahko spreminjala notranjo organizacijsko strukturo nekdanje uprave za notranje zadeve, kolikor je hotela. Načelniki uprav za notranje zadeve so bili praktično do leta 1990 izključno politično kadrovani, ker je pomenilo, da ta funkcija v praksi ni bila dostopna zaposlenim v policiji. Leta 1993 je bila določena nova organizacija tedanjih uprav za notranje zadeve, že od leta 1990 pa v praksi ni prišlo več do političnih imenovanj načelnikov uprav za notranje zadeve. Nova organizacija naj bi zlasti načelniku uprave za notranje zadeve omogočila, da je postal v celoti vodja uprave za notranje zadeve, ne samo v delovnopravnem, temveč tudi v strokovnem smislu. Uprave za notranje zadeve so se v letu 1999 preimenoval v policijske uprave, načelniki uprav za notranje zadeve pa so postali direktorji policijskih uprav. Policijska uprava je v skladu s tedanjim Zakonom o policiji (ZPol-UPB7, 2009) definirana kot območna organizacijska enota policije na določenem območju države. Tudi Zakon o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol, 2013) na tem področju ni prinesel bistvenih sprememb.

Na državni ravni, torej na ravni notranjega ministrstva je prišlo po letu 1990 do zelo velikega števila organizacijskih sprememb. Do 1993 je mogoče o notranjem ministrstvu govoriti kot o ministrstvu, pristojnem za policijo. Znotraj notranjega ministrstva so se opravljale pretežno le državno-varnostne in javno-varnostne naloge. Številni spremenjeni zakoni pa so v času od 1992. do 1995. leta močno posegli tudi v delovanje notranjega ministrstva tako, da po letu 1995 nikakor ni mogoče več govoriti o notranjem ministrstvu samo z vidika javno-varnostnih oziroma policijskih nalog. Pomembno je opozoriti na dejstvo, da je na začetku 1993 prišlo do izločitve dotedanje Službe državne varnosti iz notranjega ministrstva. Nastala je samostojna vladna služba – Varnostno-informativna služba, ki se je kasneje preimenovala v Slovensko obveščevalno-varnostno agencijo – SOVA. Pravni temelj njenega delovanja je bil vse do leta 1999 Zakon o notranjih zadevah (ZNZ, 1980), kasneje pa je bilo delovanje civilne obveščevalne službe urejeno s posebnim zakonom. Vse bolj je postajalo aktualno vprašanje, ali naj naloge s področja upravnih notranjih zadev postanejo del nalog policije ali pa naj ostanejo kot samostojen segment. Spremenjena zakonodaja s področja državne uprave in na novo nastala zakonodaja s področja lokalne samouprave je odgovorila tudi na to vprašanje. Upravne notranje zadeve so vsaj na prvi stopnji postale del upravnih enot, ki so bile ustanovljene na območju nekdanjih občin, v okviru notranjega ministrstva pa so ostale praktično v enakem obsegu in na enaki ravni. Vendar pa upravne notranje zadeve nikoli niso postale del policijskih nalog. Naslednja pomembna sprememba je prenos področja sistema in delovanja državne uprave prenesla iz pravosodnega v notranje ministrstvo. Tako vsaj od leta 1995 nikakor ne moremo več enačiti notranjega s policijskim ministrstvom, to še posebej velja za čas po sprejetju Zakona o policiji (ZPol-UPB7, 2009), ki je slednjo definiral kot organ v sestavi notranjega ministrstva.

2.5 Policija kot organ v sestavi

Policija je v skladu z zakonskimi predpisi ostala del Ministrstva, pristojnega za notranje zadeve, dobila pa je status organa v sestavi ministrstva. To v zakonskem

smislu pomeni njeno večjo samostojnost znotraj ministrstva, saj deluje v okviru zakonodaje kot samostojen subjekt. Ta položaj ji daje veliko večjo stopnjo avtonomnosti in neodvisnosti od dnevne politike in pogostih menjav ministrov kot politikov. Policijo vodi generalni direktor policije, ki mu ob menjavi ministra ni treba ponuditi svojega odstopa, temveč z delom nadaljuje. Generalnega direktorja na predlog ministra za notranje zadeve imenuje in razrešuje Vlada Republike Slovenije. Enako velja za namestnika generalnega direktorja policije. Policija, kot organ v sestavi ministrstva, je še vedno organizirana trinivojsko, in sicer kot Generalna policijska uprava, ki deluje na državnem nivoju, policijske uprave, ki delujejo na regionalnem nivoju, ter policijske postaje, ki delujejo na lokalnem nivoju (ZODPol, 2013). Policijska postaja s splošnim delovnim področjem je postala območna policijska postaja in je osnovna organizacijska enota policije, ustanovljena za neposredno opravljanje nalog policije na določenem območju policijske uprave. Območje in sedež policijske postaje določi minister za notranje zadeve na predlog generalnega direktorja policije. Območja policijskih postaj morajo biti usklajena z mejami občin tako, da ena policijska postaja izvaja naloge policije na celotnem območju ene ali več občin, ali pa tako, da na območju ene mestne občine izvaja naloge policije več policijskih postaj. Območna policijska postaja izvaja naloge v skladu z letnim načrtom dela, ki ga sprejme komandir območne policijske postaje. Letni načrt dela mora biti izdelan na podlagi ciljev generalne policijske uprave in policijske uprave, v katere območje sodi. Območna policijska postaja pred pripravo letnega načrta dela pozove občine, na območju katerih izvaja naloge, da podajo predloge prioriternih nalog pri zagotavljanju varnosti. Te predloge komandir preuči in jih po oceni vključi v letni načrt.

Slovenska policija se mora v zadnjem desetletju soočiti z dejstvom, da na področju policijske dejavnosti nima več monopola. Pluralizacija institucij formalnega nadzorstva (več o tem glej v Modic, Lobnikar, Dvojmoč, 2014) je na področje policijske dejavnosti prinesla konkurenco, kjer se morajo posamezne policijske organizacije vedno znova dokazovati in opravičevati svoj obstoj. Pluralizacija je tako prvi trend, ki se je začel v preteklih desetletjih in bo tako zaradi političnih kot tudi ekonomskih razlogov pomemben dejavnik tudi v prihodnje. Avtorji (Modic et al., 2014) ugotavljajo, da se odgovor državnih policij na trende pluralizacije policijske dejavnosti kaže v krepitvi profesionalizacije policijske dejavnosti, ki jo spremlja akademizacija policijskega dela. To je še posebej značilno za Slovenijo, ki je 2013 zvišala izobrazbeni nivo za osnovno policijsko delo na višješolsko raven ter v zadnjih dveh desetletjih močno okrepila raziskovalno dejavnost na področju policijskega dela, kar spreminja delo policistov v na znanju utemeljeno dejavnost. Razvoj znanosti ali vsaj ved o policijski dejavnosti, podprtih z raziskovalno dejavnostjo, ter višanje akademskih zahtev v procesu policijskega izobraževanja so najbolj značilni izrazi prizadevanj državne policije po višji stopnji profesionalizacije policijskega poklica. Zato si bomo v nadaljevanju pogledali oba trenda, ki krepita profesionalizacijo dela policije – razvoj policijskega izobraževanja ter razvoj akademizacije policijskega dela.

3 RAZVOJ IZOBRAŽEVANJA, USPOSABLJANJA IN IZPOPOLNJEVANJA

Ugotovili smo, da je Pečar (1993) izpostavil osrednjo vlogo znanja pri razvoju neke dejavnosti v profesijo. Že veliko pred tem si je Ashenhust (1959) postavil vprašanje, kaj se mora zgoditi, da bo policijsko delo dobilo status profesije. Ugotovil je, da če analiziramo obstoječe in uveljavljene profesije, kot sta medicina ali pravo, prva zahteva izhaja iz nujno potrebnega znanja in usposobljenosti za opravljanje tega poklica. Znanje je tako opredeljeno kot nujna, čeprav ne zadostna, osnova za nastanek profesije. Preden je zdravnik ali pravnik postal priznan kot del omenjene profesije, se je moral mojstriti v znanju in spretnostih tega poklica, na način, da je bil sposoben prakticirati medicino ali pravo. Danes bi temu rekli, da je moral pred uvrstitvijo med profesionalce pridobiti ustrezne kompetence. Pridobljeno znanje pa mora biti tudi preizkušeno – pripadnik profesije mora dokazati, da v zadostni meri obvlada znanja in veščine, preden lahko začne prakticirati svoj poklic. Zato je jasno, da je prav izobraževanje tisti element, ki ga moramo pri preverjanju stopnje profesionalizacije policijske dejavnosti analizirati kot prvega. V nadaljevanju tako prikazujemo proces policijskega izobraževanja in usposabljanja z vidika njegovega razvoja ter z vidika elementov, ki jih policist nujno potrebuje, da bi ga lahko razumeli kot profesionalca.

Sistem izobraževanja policistov v Sloveniji ima korenine že v orožniških časih, ko so se takratni orožniki izobraževali oziroma usposabljali na štiri načine: preko strokovnega pouka v pripravniških, patrolnih in podčastniških šolah; na samih postajah; na tečajih, ki so jih izvajali glede na specifične potrebe (npr. tečaji za vodnike službenih psov) in preko izpitov, ki so predstavljali pogoj za napredovanje v čine (Čelik, 2001). Med drugo svetovno vojno je narodna zaščita organizirala tritedenske tečaje za svoje pripadnike (Kolenc, 2002), po osvoboditvi, poleti leta 1945, pa je bila v Ljubljani ustanovljena šola ljudske milice (Čelik, 1991; Kolenc, 2002). Po nekaj selitvah (v Begunje, nato v Logatec in kasneje nazaj v Ljubljano) je bila leta 1953 ustanovljena Šola državnega sekretariata za notranje zadeve Ljudske republike Slovenije v Tacnu. V šestdesetih letih so sledile nekatere spremembe ustroja in delovanja šola, največja se je zgodila leta 1967, ko so prvi kadeti začeli s šolanjem na Šoli za miličnike kadete. Šlo je za nov način šolanja, ki je vpisoval kadete po končani osnovni šoli in je sprva trajal tri leta, od leta 1974 naprej pa štiri leta (Kolenc, 2002). Takratni nov sistem izobraževanja je izpolnil pričakovanja glede dviga ravni izobrazbe (na srednješolsko izobrazbo) in ureditve sistemizacije delovnih mest. Poleg splošnih in strokovnih učnih vsebin so na šoli privzgajali disciplino, poštenje in profesionalizem. Leto 1974 je poleg spremembe trajanja šolanja iz 3 na 4 leta prineslo ukinitve večine vojaških predmetov, ki jih je nadomestil predmet obramba in zaščita (PA GPU, 2017). Leta 1980 se je šola preimenovala v Kadetsko šolo za miličnike, kasneje, po osamosvojitvi Slovenije, pa v Srednjo policijsko šolo, ki je leta 2002 izšolala zadnjo, 32. generacijo, po štiriletnem srednješolskem izobraževanju za poklic policista (Kolenc, 2002). Šele v zadnji, 32. generaciji, so se prvič šolala tudi dekleta (PA GPU, 2017). Od ustanovitve šole leta 1967 do njene ukinitve 2002 je bilo na šolanje sprejetih 6.111 dijakov, od katerih jih je 5.205 tudi uspešno končalo (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. a; Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2002).

Program izobraževanja odraslih za poklic policista, ki je nasledil srednješolski program, je trajal 18 mesecev in je temeljil na treh modulih z dvema vmesnima obdobjema praktičnega učenja in dela na policijskih postajah. Za obdobje izobraževanja je policija s kandidati sklenila delovno razmerje za določen čas (Kolenc, 2002). Zaključek izobraževanja je zajemal tritedenske priprave ter izvedbo 2. in 4. predmeta poklicne mature (Herbaj, 2005). Pri tovrstnem izobraževanju je šlo za pridobitev poklicne prekvalifikacije, ne pa višje stopnje izobrazbe. Od leta 2000 do leta 2011 je tovrsten program končalo 11 generacij oziroma 2.226 kandidatov (PA GPU, 2017).

Na tem mestu je treba omeniti še dolgoletno tradicijo višješolskega izobraževanja policistov. Leta 1973 je bil v Ljubljani ustanovljen Oddelek za izobraževanje s področja notranjih zadev pod okriljem takratne Višje upravne šole. Leta 1981 je Ministrstvo za notranje zadeve ustanovilo Višjo šolo za notranje zadeve v Ljubljani, istega leta je šola postala članica Univerze v Ljubljani. V skladu s potrebami stroke in spremembami zakonodaje na področju visokega šolstva so v letih 1984, 1989, 1991 in 1995 potekale prenove in prilagoditve študijskega programa. Leta 1995 je šola postala Pridružena članica Univerze v Ljubljani s triletnim visokošolskim strokovnim programom (Fakulteta za varnostne vede, 2009; Kolenc, 2002). V policiji so čutili potrebo, da zaradi posebnosti dela, sami izobražujejo svoje vodstvene kadre, zato je bila leta 2002 ustanovljena Višja policijska šola znotraj Policijske akademije. Danes je Višja policijska šola še vedno organizacijska enota Policijske akademije Generalne policijske uprave (Kolenc, 2002; Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. c). V letu 2012 se je izobraževanje za poklic policista preoblikovalo v višje strokovno izobraževanje po prenovljenem študijskem programu. Poleg pridobitve strokovnega znanja študij omogoča razvoj socialnih in osebnostnih kompetenc. Študijski program Policist je izrazito poklicno usmerjen in zasnovan modularno. Za končanje študijskega programa je treba opraviti vse obveznosti modulov, predmetov, praktičnega izobraževanja, izbirni predmet in diplomsko delo. Študent tako pridobi višjo strokovno izobrazbo ravni VI/1 in naziv strokovne izobrazbe policist/policistka (Rudež, 2018). Program omogoča prvi izbor poklicne poti takoj po zaključenem srednješolskem izobraževanju (PA GPU, 2017). Namen prenove sistema izobraževanja policistov pa je bil tudi spodbuditi raziskovalno dejavnost in omogočiti razvoj učiteljskega kadra (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. c).

Da lahko neko dejavnost poimenujemo profesija, mora biti prepoznana kot taka. Osnovni okvir v Sloveniji na tem področju predstavljajo poklicni standardi, na podlagi katerih je utemeljeno usposabljanje in izobraževanje za pridobitev nekega poklica. Na nacionalnem informacijskem središču za poklicne kvalifikacije (Nacionalno informacijsko središče, 2011) lahko ugotovimo, da je bil prvi poklicni standard za policista sprejet že v prejšnjem stoletju in je pretekel leta 2004 (Nacionalno informacijsko središče, 2004); šlo je za izobraževanje na V. stopnji, ime in koda poklicnega standarda pa se je glasila: Policist/policistka – 8610.004.5.0. Poklic je bil uvrščen tudi v razvrstitev Klasius – P (Policija – 8613), določene pa so bile tudi poklicne kompetence, iz katerih so bile potem izpeljane naloge, ki jih je absolvent tega programa lahko opravljal. V letu 2004 je bil ta

poklicni standard revidiran in nadomeščen s standardom: Policist/policistka – 27474400. Ta standard je potem veljal do leta 2011. Leta 2010 je bil objavljen nov poklicni standard – Policist/policistka – 58640870 (Nacionalno informacijsko središče, 2010), ki je predstavljal osnovo za razvoj prej omenjenega višješolskega izobraževanja za poklic policista. Raven zahtevnosti poklicnega standarda se je s V. dvignila na VI. stopnjo, določene pa so bile tudi nove kompetence, ki jih nekdo, ki bi dobil poklic policistka/policist (koda poklica 5162.01), mora osvojiti. Diplomant višješolskega izobraževanja za poklic policista tako pridobi naslednje kompetence (Nacionalno informacijsko središče, 2010):

- načrtuje, pripravi, izvede lastno delo in delo drugih ter kontrolira delo drugih;
- racionalno potrebuje energijo, material in čas;
- varuje zdravje in okolje in je odgovoren za lastno varnost in varnost sodelavcev pri izvajanju nalog in oseb v policijskih postopkih;
- varuje in spoštuje človekove pravice in svoboščine ter se pri uradnih dejanjih samostojno odloča, hkrati pa upošteva pravila stroke, etična načela in človekovo dostojanstvo;
- samostojno vodi policijske postopke in je odgovoren za kakovostno opravljeno delo in delo drugih pri opravljanju skupne naloge, ki jo vodi do zaključka postopka;
- komunicira s sodelavci, strankami, predstavniki organizacij, organov in civilne družbe v slovenskem in vsaj enem tujem jeziku;
- varuje življenje, osebno varnost in premoženje ljudi ter vzdržuje javni red;
- preprečuje, odkriva in preiskuje kazniva dejanja in prekrške, odkriva in prijema storilce kaznivih dejanj in prekrškov ter vodi prekrškovni postopek;
- nadzoruje in ureja promet na javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet;
- izvaja nadzor državne meje ter naloge v zvezi z gibanjem in prebivanjem tujcev;
- varuje določene osebe, prostore, objekte in okoliše objektov;
- obdeluje tajne in osebne podatke ter druge varovane podatke policije;
- uporablja sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo pri načrtovanju in izvajanju delovnih nalog;
- izvaja preventivne ukrepe in aktivnosti ter svetuje državljanom;
- strokovno, zakonito in učinkovito izvaja policijska pooblastila, ter
- spremlja razvoj stroke in prenaša znanje v delovno okolje.

Na podlagi teh kompetenc lahko policist samostojno opravlja raznotere naloge, ki so strnjene v naslednjih vsebinskih sklopih (Nacionalno informacijsko središče, 2010):

- organizira lastno delo in delo drugih ter sodeluje pri načrtovanju in kontroli;
- prevzema delovne naloge, pripravi opremo in tehnična sredstva;
- varuje življenje, osebno varnost in premoženje ljudi ter vzdržuje javni red;

- preprečuje, odkriva in preiskuje kazniva dejanja, odkriva in prijema storilce kaznivih dejanj;
- preprečuje, odkriva in preiskuje prekrške, odkriva in prijema storilce prekrškov ter vodi prekrškovni postopek;
- nadzira in ureja promet na javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet;
- izvaja nadzor državne meje in izravnalne ukrepe;
- opravlja naloge, določene v predpisih o tujcih in mednarodni zaščiti;
- varuje določene osebe, organe, objekte, prostore in okoliše;
- vzdržuje javni red v skupnosti ter svetuje državljanom;
- izvaja policijska pooblastila;
- obdeluje tajne in osebne podatke ter druge varovane podatke policije;
- pripravlja pisne izdelke;
- vodi policijske postopke in manjše skupine policistov (patrulje, opazovalne skupine ...);
- zagotavlja kakovost opravljenih storitev in dela ter spoštuje človekove pravice;
- ustrezno pristopa in primerno komunicira pri opravljanju svojega dela in v policijskih postopkih; in
- razvija odgovornost do lastnega telesa in zdravja, narave in okolja, naravne in kulturne dediščine.

Opisani potek razvoja policijskega izobraževanja in pregled potrebnih kompetenc za opravljanje policijskih nalog nas lahko vodi k sklepu, da z vidika znanja in kompetenc policisti v Sloveniji izpolnjujejo temeljni kriterij za to, da se njihovo delo prizna kot profesija. Znanje je tako ključni pogoj, pri tem pa je treba pogledati tudi, kako je to znanje generirano. Zato v nadaljevanju prikazujemo pregled raziskovalne dejavnosti, vezane na policijsko delo, saj predpostavljamo, da je produkcija znanja enako pomembna za pridobitev statusa profesije, kot je uveljavljanje posebnega poklicnega standarda.

4 RAZISKOVANJE KOT TEMELJ NA ZNANJU UTEMELJENE POLICIJSKE DEJAVNOSTI

V času pred letom 1990 so raziskave policijske dejavnosti obsegale predvsem preglede literature, ki so jim sledile razprave, kasneje pa se je začelo empirično raziskovanje policijske dejavnosti in policije (Meško, 2007). Šelih in Meško (2011) sta pri pregledu raziskovanja na področju kriminologije ugotovila, da v okviru kriminološke in kriminalitetnopolitične raziskovalne dejavnosti policijska dejavnost nima vodilnega mesta, se pa v zadnjih dveh desetletjih to področje intenzivno razvija in si pridobiva pomembno mesto v nacionalnem in mednarodnem opusu družboslovnega raziskovanja (Meško, 2007; Šelih in Meško, 2011). Nekaj empiričnega raziskovanja policijske dejavnosti se je odvilo tudi že pred devetdesetimi leti prejšnjega stoletja: raziskave o načinih izboljšanja dela z javnostmi (Pečar in Skalar, 1973), raziskave o učinkovitosti policijske dejavnosti (Skalar, 1976) in analize dela policije pri preiskovanju kaznivih dejanj (Vodopivec,

1984). V zadnjih dvajsetih letih smo na področju raziskovanja policije in policijske dejavnosti priča internacionalizaciji raziskovalnega dela. Po letu 1990 so se namreč začele pojavljati objave v angleškem jeziku, kar je predstavljalo novost za to področje tako v Sloveniji kot tudi širše, na območju Srednje in Vzhodne Evrope. V sredini devetdesetih let so se tako začeli izvajati mednarodni primerjalni raziskovalni projekti o policijski dejavnosti, razvijati se je začela tudi mednarodna konferenčna dejavnost s področja policijske dejavnosti (Meško, 2007). Po letu 2000 se s širjenjem Evropske unije stopnjuje raziskovanje policijske dejavnosti, ki sledi dejanskemu sodelovanju med policijami v praksi, predvsem pri preiskovanju hujših oblik kriminalitete, ekstremnega nasilja in terorizma (Furman, Meško in Sotlar, 2012). Organizacijske raziskave na področju policijske dejavnosti so med drugim proučevale ovire pri razvoju policijske dejavnosti in izzive v načinu organiziranja in vodenja policije (Jevšek in Meško, 2011). Raziskovalci so se ukvarjali tudi s stopnjo profesionalnosti, integritete in etike v policiji (Meško in Klemenčič, 2007; Pagon in Lobnikar, 2004), z naravo usposabljanja in izpopolnjevanja v policiji (Nalla, Rydberg in Meško, 2011), razvojem kariere, skupinsko dinamiko ter stopnjo cinizma (Lobnikar in Pagon, 2004). Pomembno raziskovalno področje je zaznavanje legitimnosti policije in policijske dejavnosti v povezavi z zaupanjem v policijo (Meško in Klemenčič, 2007; Reisig, Tankebe in Meško, 2012), raziskovalci so se lotevali tudi empiričnega proučevanja strahu pred kriminaliteto v povezavi s policijsko dejavnostjo (Meško, Fallshore, Rep in Huisman, 2007). V okviru raziskovanja na področju kriminalistike in preiskovanja kaznivih dejanj je zaznati dve smeri – preiskovanje kriminalitete kot pomembna policijska dejavnost (Areh, 2011; Areh, Meško in Umek, 2009) in uporaba sodobnega naravoslovja (forenzike) pri preiskovanju in dokazovanju kaznivih dejanj (Maver, 2009).

Izpostaviti velja tudi reviji *Varstvoslovje* in *Revijo za kriminalistiko in kriminologijo*. Slednji reviji slovenskim raziskovalcem omogočata, da predstavljajo rezultate svojih raziskovanj na področju kriminologije, kriminalistike in policijske dejavnosti; pregled objav v zadnjega pol desetletja pokaže izjemen razvoj znanstvene produkcije, ki slovenske raziskovalce postavlja v bok vodilnim evropskim in tudi svetovnim proučevalcem te dejavnosti. Slovenska policija izdaja revijo *Varnost*, katere namen je seznanjati policiste z novostmi, in pomeni pomemben most med vsakdanjo prakso in strokovnimi ter znanstveno ugotovljenimi novostmi na področju policijske dejavnosti.

Da je raziskovanje policijske dejavnosti v Sloveniji bogato in raznoliko, lahko vidimo tudi v tabeli 1 v nadaljevanju, kjer so predstavljene raziskave, vezane na policijsko dejavnost v Sloveniji.

Tabela 1:
Pregled
raziskav s
področja
policijske
dejavnosti

Naslov in avtorji	Leto zaključka	Predmet raziskovanja
Strah pred kriminaliteto, policijsko preventivno delo in javno mnenje o policiji (Meško, 2000)	2000	Občutki strahu pred kriminaliteto; pojavi, ki ogrožajo ljudi; stališča do policijskega preventivnega dela.
V skupnost usmerjeno policijsko delo v mestu Ljubljana: ugotavljanje potreb za ustanovitev mestne policije ali redefiniranja dela državne policije: končno poročilo s popravki (Pagon in Lobnikar, 2001)	2001	Odnos do v skupnost usmerjenega policijskega dela, pripravljenost in percepcija pripravljenosti prebivalcev za sodelovanje pri policijskem delu.
Raziskava o ocenah in stališčih prebivalcev obmejnih območij do dela policistov na bodoči schengenski meji (Lobnikar et al., 2005)	2005	Ocena in stališča prebivalcev do dela policistov – zaupanje in zadovoljstvo z delom policistov, občutek varnosti, ocena vedenjskih značilnosti policistov, pripravljenost prebivalcev za sodelovanje s policijo.
Javnomnenjska raziskava o ocenah in stališčih prebivalcev Republike Slovenije o delu policije 2009 (Černič in Makarovič, 2009)	2010	Zaupanje v policijo, zadovoljstvo z delom policije, mnenje o nadzoru nad policijo, ocene lastnosti policije, ocene uspešnosti delovanja policije, primerjava s policijami v drugih evropskih državah, pripravljenost sodelovati s policijo, ocena sodelovanja policije z lokalnim okoljem, ocenjevanje preventivnih akcij.
Ciljni raziskovalni projekt: Občutek ogroženosti in vloge policije pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni (Meško, Sotlar, Lobnikar, Jere in Tominc, 2012)	2012	Praksa in raziskovanje policijskega dela v skupnosti v Sloveniji, občutki ogroženosti pri prebivalcih, postopkovna pravičnost, legitimnost policije in pripravljenost mladih za sodelovanje s policijo, mnenja prebivalcev, policistov in županov o policijskem delu na lokalni ravni.
Ciljni raziskovalni projekt: Vzpostavitev sistema merjenja učinkovitosti, uspešnosti in kakovosti v slovenski policiji (Aristovnik et al., 2012)	2012	Sistematično merjenje učinkovitost, uspešnosti in kakovosti delovanja slovenske policije na regionalni ravni; merjenje zadovoljstva zaposlenih v policiji in vpliva (pravnih in etičnih) načel na samo delovanje policije.
Legitimnost in zakonitost policijske dejavnosti, kazenskega pravosodja in izvrševanja kazenskih sankcij (Meško, Eman in Flander, 2016 (uredniki znanstvene monografije))	2016	Legitimnost, zakonitost in integriteta policijske dejavnosti in pluralne policijske dejavnosti (zasebna varnost, detektivska dejavnost) v demokratični družbi; legitimnost, zakonitost in integriteta izvrševanja kazenskih sankcij v demokratični družbi.

V tabeli 1 predstavljamo raziskave, ki so bile od leta 2000 naprej izvedene na področju policijske dejavnosti v Sloveniji. Omejili smo se na raziskave, katerih poročila so javno dostopna. V tem času so potekale še številne raziskave manjšega obsega, denimo v okviru zaključnih del diplomantov Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru in v okviru individualnega raziskovanja strokovnjakov s področja. Trenutno se na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru izvaja tudi Programska skupina *Varnost v lokalnih skupnostih*. Gre za projekt, ki se je začel 1. januarja 2015 in bo trajal do 31. decembra 2018. Delo Programske skupine sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS).

Namen projekta je preučiti in analizirati problematiko zagotavljanja varnosti v lokalnih skupnostih ter preusmeriti pozornost raziskovalcev s teoretične ravni na preverjanje znanstvenih spoznanj in vrednosti teh spoznanj za prakso. Raziskovalno delo poteka v tesnem sodelovanju s Policijo. V okviru proučevanja policijske dejavnosti potekata (2018–2020) še dva ciljna raziskovalna projekta (v sofinanciranju Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Ministrstva za notranje zadeve), in sicer *Policija in drugi deležniki zagotavljanja varnosti – Vidiki pluralne policijske dejavnosti v lokalnih skupnostih* (izvaja Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru) in *Radikalizacija in celoviti protiukrepi v Republiki Sloveniji* (izvajata Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani in Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru).

S sprejemom Zakona o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol, 2013) leta 2013 je bilo področje raziskovalne dejavnosti v Policiji tudi formalno urejeno. Zakon v 100. členu določa, da policija izvaja raziskovalno dejavnost s svojega delovnega področja, pri čemer sodeluje z drugimi izobraževalnimi in raziskovalnimi institucijami. V ta namen je bil leta 2014 ustanovljen tudi Center za raziskovanje in socialne veščine znotraj Policijske akademije, leto kasneje so pričeli z izvajanjem prvih lastnih raziskovalnih projektov. V organizaciji Centra za raziskovanje in socialne veščine se je leta 2016 odvil prvi posvet o raziskovalni dejavnosti v Policiji (Durić in Koporec Oberčkal, 2016). Krepitev raziskovalnih aktivnosti na področju policijske dejavnosti je zajeta tudi v Resoluciji o dolgoročnem razvojnem programu policije do leta 2025 – »Kakovostna policija za varno Slovenijo« (ReDRPPol, 2015). Center za raziskovanje in socialne veščine, ki deluje v okviru Policijske akademije, je tudi pomemben dejavnik krepitve policijske profesionalnosti. V okviru tega centra se izvaja kar nekaj pomembnih dejavnosti, z vidika na začetku tega prispevka izpostavljenih kriterijev profesionalizacije policije pa izpostavimo tri: raziskovalno dejavnost, upravljanje medsebojnih odnosov zaposlenih v policiji ter krepitev etike in integritete pri policijskem delu.

Center za raziskovanje in socialne veščine je pristojen za raziskovalno dejavnost na delovnem področju policije in za sodelovanje z drugimi izobraževalnimi in raziskovalnimi institucijami. Raziskovalna dejavnost v policiji obsega splošne in aplikativne raziskave na ključnih področjih policijskega dela: preprečevanje in preiskovanje kriminalitete; splošne policijske naloge; področje policijskih specialnosti; organizacija in vodenje policije ter socialne veščine. Poleg lastnega znanstvenega in strokovnega raziskovanja center obravnava vloge za raziskovalno delo v policiji, ki jih policiji pošljejo zainteresirani posamezniki (dijaki, študenti in raziskovalci) in pravne osebe (izobraževalne in raziskovalne organizacije). Sodelovanje z drugimi izobraževalnimi in raziskovalnimi organizacijami obsega skupno izvajanje s pogodbo dogovorjenih raziskovalnih aktivnosti na ključnih področjih policijskega dela. Center ima tudi sklenjen dogovor o sodelovanju s Fakulteto za varnostne vede Univerze v Mariboru. Mednarodno sodelovanje na področju raziskovalne dejavnosti poteka v okviru znanstveno-raziskovalnih projektov Evropske policijske akademije – CEPOL. V okviru policije obstaja tudi stalna Delovna skupina za raziskovalno dejavnost v Policiji, ki se sistemsko, sistematično, strateško in operativno ukvarja z razvojem raziskovalne dejavnosti v Policiji (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. b).

Pomembna dejavnost Centra za raziskovanje in socialne veščine je tudi analiza kakovosti medsebojnih odnosov in upravljanje konfliktov v policiji. Upravljanje konfliktov je sestavni del krepitve dobrih medsebojnih odnosov znotraj institucije. Na tem področju deluje Delovna skupino za upravljanje konfliktov in mediacijo, ki ima svoja pravila za delovanje. Razrešeni konflikti namreč prispevajo k širjenju znanja in poglobljanju razumevanja odnosov, omogočajo bolj intenzivno sodelovanje in prinašajo višjo raven kulture v organizaciji. Pri upravljanju konfliktov uporabljajo različne metode in tehnike upravljanja konfliktov, in sicer mediacijo, poskus pomiritve konflikta in druge tehnike alternativnega reševanja sporov (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. b).

Upravljanje medsebojnih odnosov je pomembno povezano tudi z naslednjim področjem, s katerim se ukvarja Center za raziskovanje in socialne veščine – etika in integriteta. V okviru področja etike in integritete znotraj Centra načrtujejo in izvajajo strateške ter izvedbene aktivnosti krepitve organizacijske in osebne integritete, in sicer tako pri izvajanju operativnih aktivnosti policijskih enot na vseh hierarhičnih nivojih kot v procesih izobraževanja in usposabljanja. Poudarek je na ozaveščanju pomembnosti etičnega in vrlinskega ravnanja, vodenja z zgledom, krepitvi dobrih medsebojnih odnosov in tolmačenju določb Kodeksa policijske etike. Center za raziskovanje in socialne veščine nudi tudi strokovno in tehnično pomoč pri upravnem poslovanju Odbora za integriteto in etiko v policiji, ki je posvetovalno telo generalnega direktorja policije. Namenjen je sistematičnemu proučevanju in podajanju strateških predlogov, novosti, vprašanj in dilem s področja etike in integritete, Kodeksa policijske etike, strategije policijskega dela v skupnosti, enakosti spolov, upravljanja konfliktov, medsebojnih odnosov, organizacijske klime in drugih vsebin, o katerih odloči generalni direktor policije (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. b).

5 PROFESIONALNA ETIKA IN STANOVSKA ZDRUŽENJA

Kodeks etike je pomemben del policijske profesije. Šumi (2009) poudarja naslednje pozitivne in dokazane lastnosti etičnih kodeksov: povečujejo ugled organizacije, izražajo, da organizacije spoštujejo etično vedenje, povezujejo zaposlene, zvišujejo pripadnost zaposlenih v organizaciji, pozitivno vplivajo na etično vedenje vodij ter s preventivno naravnostjo preprečujejo odklonsko vedenje. Leta 1992 je takratni minister za notranje zadeve imenoval projektno skupino za izdelavo raziskovalnega projekta Kodeks policijske etike in novembra istega leta je bil kodeks etike tudi sprejet. Končno besedilo Kodeksa Policijske etike je bilo 30. 10. 1992 objavljeno v posebni številki časopisa Ministrstva za notranje zadeve Varnost, letnik XXXX, številka 21. Kodeks policijske etike je sprejela večina vseh pooblaščenih uradnih oseb in tako je začel veljati novembra 1992. Takrat so s ponosom ugotovili, da so bili ena od redkih držav v Evropi, ki je izdelala svoj kodeks policijske etike (Čas, 2000). Kodeks naj bi predstavljal voljo in spoznanja vseh policistov o nujnosti zakonitega, pravičnega, humanega in vljudnega ravnanja pri njihovem delu. V splošnih določbah je še posebej poudarjeno, da je policist moralno odgovoren za ravnanja, ki so v nasprotju s kodeksom. V poglavju o temeljnih načelih so zajeta načela ustavnosti, zakonitosti in odgovornosti. Ne

glede na raso, spol, gmotno stanje, politično ali drugo prepričanje, jezik, vero, izobrazbo ali katero drugo okoliščino posameznika mora policist zagotoviti, da so vsem ljudem zagotovljene človekove pravice in temeljne svoboščine. Poglavje humanosti poudarja policistovo odločno ravnanje, ki pa mora biti obzirno in ne sme škodovati časti in dobremu imenu posameznika. Po Kodeksu iz leta 1992 mora policist pri svojem delu varovati ugled policije. Poudarjeni so tudi profesionalnost, strokovnost, neodvisnost, tajnost ter javnost policijskega dela in medosebni odnosi. Kodeks predpisuje odgovornost in postopek za ugotavljanje odgovornosti za kršitve kodeksa. Načela kodeksa so postala tudi del vzgojno-izobraževalnega dela policijskih šol (Žaberl, 2000). Mekinc (2004) je poudaril, da je Slovenski kodeks policijske etike iz leta 1992 eden prvih kodeksov policijske etike v državah, ki so izhajale iz socialističnega družbenega sistema. Sama vsebina kodeksa iz leta 1992 je bila za tisti čas dobra, vendar so bila nekatera določila v nasprotju s prakso, zato so že takrat obstajali argumentirani razlogi za spremembo. Skozi prakso se je namreč kodeks iz leta 1992 pokazal kot pomanjkljiv. Zato je bil leta 2008 sprejet nov Kodeks policijske etike.

Če je prvega pripravila posebna projektna skupina in so bili z njegovo vsebino zaposleni samo seznanjeni, je bil način sprejema novega kodeksa drugačen. V policiji so imenovali posebno projektno skupino, ki je izdelala osnutek kodeksa, ki pa je bil nato poslan v razpravo vsem policistom. Pri tem je aktivno vlogo odigral Policijski sindikat Slovenije, v okviru katerega so potekale razprave in končno sprejem kodeksa. Dokončna verzija je bila sprejeta oktobra 2008. Vsebinsko je potrdil generalni direktor policije ter Policijski sindikat Slovenije (Šopar, 2011). Med glavne vzroke za pripravo in sprejem novega Kodeksa policijske etike Šumi (2009) prišteva odpravo nepotrebnih določb (npr. dodatno delo) ter odpravo neživljenjskih določb (častno razsodišče), avtor pa hkrati poudari namen novega kodeksa in sicer ozaveščanje policistov o pomembnosti spoštovanja etičnih načel in krepitve moralnega ravnanja v praksi. Od prvega se kodeks iz leta 2008 razlikuje po obsegu, je krajši, saj obsega zgolj 14 členov, medtem ko jih ima prvi 21. Vsebuje splošni določbi ter temeljna načela in končne določbe. Določa pričakovane odnose policistov tako do ljudi, državnih organov, nevladnih organizacij, drugih ustanov kakor tudi do drugih policistov. Predpostavlja moralno-etične standarde policije in pomeni nadgradnjo Kodeksa ravnanja javnih uslužbencev. Kodeks je zasnovan okoli temeljnih načel policijskega dela, in sicer: spoštovanja enakosti, varovanje ugleda, nepodkupljivosti, javnosti dela, profesionalnosti, strokovnosti in neodvisnosti, varovanju poklicne tajnosti, pomena dobrih medsebojnih odnosov ter spoštovanju določil kodeksa. Poleg teh načel kodeks na koncu vsebuje tudi vrednote in vrline, ki izražajo poslanstvo policije. Kodeks policijske etike tako našteva naslednje vrednote in vrline policistov, in sicer, da policisti:

- služijo ljudem;
- varujejo življenje ljudi in premoženje;
- varujejo šibkejšie pred močnejšimi;
- zagotavljajo ustavne in zakonske pravice vsem ljudem pod enakimi pogoji;
- imajo visoko stopnjo integritete;
- zasebne zadeve ločujejo od službenih;

- so pogumni in odločni tudi takrat, kadar je ogroženo življenje;
- zavedajo se, da policijska izkaznica pomeni odgovornost in javno zaupanje policiji;
- ohranjajo zaupnost in ne zlorablajo podatkov ter informacij; in
- vedno ravna etično, zakonito in strokovno.

Kodeks policijske etike sicer ni pravno zavezujoč dokument in prav zato je uresničevanje njegovih načel v praksi izjemno zahtevno. Imajo pa določila kodeksa pomembno vlogo pri opredelitvi, kaj je sprejemljivo, etično in kaj ni. Goršek (2009) je na konferenci o razvoju in pomenu kodeksa policijske etike dodal, da ima kodeks prednost pred zakonskimi določbami, in sicer zato, ker dejanja bolj kot zakon ali grožnja sankcije uravnava in nadzira posameznikova vest. Kodeks je inspirativen in spodbuja policiste k etičnemu ravnanju, napisan je v 1. osebi množine, s tem je poudarjena skupinska pripadnost organizaciji in njenim etičnim vrednotam, čeprav je ukinjeno častno razsodišče, pa ohranja moralno odgovornost policistov. Šumi (2008) izpostavlja, da kodeks policijske etike pomeni dodano vrednost zakonitosti in strokovnosti dela policije, saj živi med »vrsticami« in povsod tam, kjer policisti opravljajo svoje delo.

Do sedaj smo z vidika elementov, ki pomembno prispevajo k profesionalizaciji poklica policista, analizirali potrebno znanje za poklic policista, tvorjenje tega znanja ter krepitev zaželenih vedenjskih značilnosti policista. Avtorji pa omenjajo, da so za nastanek profesije pomembna tudi stanovska združenja. Pravico do stanovskega organiziranja lahko zaznamo že v zgodovini. V začetku 20. stoletja so upokojeni pripadniki orožnikov pričeli ustanavljati društva upokojencev, njihovo glasilo *Naš glas* pa so leta 1908 zaradi kritičnosti do oblasti dunajske oblasti prepovedale (Čelik, 2009). V Ljubljani so upokojeni delavci organov za notranje zadeve svoje društvo ustanovili leta 1969 in deluje še danes. Z vidika profesionalizacije dela policije pa velja omeniti *Združenje policijskih šefov*, ki je bilo ustanovljeno kot društvo 8. aprila 2003 in ima sedaj okoli 100 članov. *Združenje policijskih šefov Slovenije* je prostovoljno, samostojno, nepridobitno in nepolitično združenje fizičnih oseb, ki so se povezale z namenom uveljavljanja in razvijanja policijske stroke, izboljšanja kakovosti upravljanja in vodenja, izmenjave tovrstnih izkušenj in strokovnih informacij, zaščite interesov članic in članov, sooblikovanja razmer za uspešno delo in druženja policijskih šefov. Nameni in cilji združenja so prizadevanje za strokovno raven dela in kakovostnih policijskih storitev, ustvarjanje okoliščin in spodbujanje članov za strokovno izpopolnjevanje, izmenjavo izkušenj in sodelovanje pri razvoju stroke, sodelovanje s tujimi strokovnjaki s področja delovanja društva in tujimi sorodnimi društvi ter organizacijami, sodelovanje z državnimi organi, organizacijami in drugimi institucijami, ki se strokovno ali znanstveno ukvarjajo s področjem pravnih in upravnih znanosti, ter organizacijami, ki se strokovno ali znanstveno ukvarjajo z upravljanjem in vodenjem, spremljanje in seznanjanje članstva z novimi spoznanji s področja vodenja upravnih organizacij, pomoč članstvu in zastopanje članstva pri uveljavljanju njegovih stanovskih pravic in interesov (zaščita članov) ter medsebojno spoznavanje in druženje (*Združenje policijskih šefov*, 2018). Poleg policijskih šefov pa imajo svoje stanovsko združenje tudi policisti, in sicer Policijski sindikat Slovenije, katerega zametki segajo že v čas pred osamosvojitve Slovenije,

ter Sindikat policistov Slovenije, ki so ga policisti ustanovili leta 2008. Oba sindikata sta priznana kot reprezentativna in v odnosu do delodajalca uveljavljata sindikalne pravice svojih članov. Večina aktivnosti obeh sindikatov je usmerjena na urejanje delovnoppravnega in socialnega razmerja zaposlenih v policiji, težnji k izboljšanju delovnih pogojev policistov ter sodelovanju v pogajalskih skupinah sindikatov javnega sektorja. V okviru sindikatov je poskrbljeno tudi za pravno in solidarnostno pomoč članom, skrbijo pa tudi za počitniško dejavnost in druge ugodnosti članov. Vsa tri stanovska združenja so zelo aktivna in pomembno prispevajo k mozaiku profesionalizacije dela policistov v Sloveniji.

6 ZAKLJUČEK

Pečar (1993), ki ga povzemamo v uvodnem delu, med drugimi vsebinami profesionalizacije izpostavi tudi javno priznan položaj in ugled profesije. Slednje se tesno povezuje z legitimnostjo policijske dejavnosti, ki pa v soodvisnosti s profesionalnostjo in odgovornostjo policije predstavlja ključne prvine demokratične policijske dejavnosti (Caparini in Marenin, 2004). Rezultati raziskave iz leta 2016 (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2016), ki jo je med prebivalci izvedla Policija, kažejo, da je občutek varnosti prebivalcev relativno visok (3,96¹), podobno je z zaupanjem v policijo (3,69), ki se je v primerjavi z dvema letoma poprej izkazalo za nekoliko višje. Policiji namreč zaupa slabih 70 odstotkov vprašanih (seštevek tistih, ki so izbrali oceno 4 (»zaupam«) in 5 (»povsem zaupam«)). Legitimnost lahko razumemo tudi kot rezultat profesionalizacije policijske dejavnosti. Če torej želi biti policija dojeta kot legitimna institucija zagotavljanja varnostnih storitev, potem je profesionalizacija, ki smo jo opisali v tem prispevku, način, kako do tega cilja pride. Zaupanje in legitimnost sta rezultat nadzora nad delovanjem neke profesije. Načeloma velja, da se vsaka profesija mora znati samouravnati, razvit pa mora biti tudi sistem nadzora nad njo. To še posebej velja za policijo, ki s svojimi pooblastili vstopa v polje človekovih pravic in svoboščin posameznika. Zato je vprašanje nadzora pomembno povezano s stopnjo profesionalizacije. Slovenska policija je v zadnjem desetletju močno razvila mehanizme, ki državljanom omogočajo učinkovit pritožbeni postopek, kadar menijo, da so bile kršene kakšne njihove pravice ali pa niso bili zadovoljni s postopki. Prav tako je pri državni policiji zelo natančno določen postopek pri uporabi prisilnih sredstev. In v primerjavi z drugimi institucijami družbenega nadzorstva je ravno državna policija tista, ki ima najboljše, če ne že zgledno, urejen sistem nadzora. Zgolj iz tega dejstva bi lahko sklepali tudi, da je policija v primerjavi z drugimi institucijami pluralne policijske dejavnosti šla najdlje po poti profesionalizacije.

Van der Vijver in Moor (2012) sta izpostavila pet tem, ki že imajo in bodo imele tudi v bodoče pomembno vlogo pri razvoju teorije policijskega dela in pri policijskem delu samem: vpliv družbenega razvoja na policijsko delo, vpliv tehnološkega razvoja na policijsko delo, spremembe v razvoju policijskih organizacij, vprašanje pripravljenosti ljudi za sodelovanje s policijo in prilagajanje

¹ Vse ocene se nanašajo na mersko lestvico v razponu od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni najnižjo, 5 pa najvišjo oceno (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2016).

polijskih strategij potrebam družbe. Ugotovimo lahko, da vsi ti dejavniki pomembno vplivajo na procese profesionalizacije.

Kot profesija policija v sodobnih družbah seveda ne deluje sama. Zato je analiza profesionalizacije ostalih deležnikov iz družine pluralne policijske dejavnosti pomembna tudi za profesionalizacijo državne policije. Policija kot profesija se lahko razvija samo v soodvisnosti od razvoja drugih izvajalcev policijske dejavnosti: občinskega redarstva, carine, pravosodne policije, zasebnega varovanja in detektivske dejavnosti. Med resnejšimi izzivi v bodoče tako ostaja sodelovanje med temi različnimi akterji s področja zagotavljanja varnosti, še posebej med policisti in zasebnimi varnostniki (Nalla, Johnson in Meško, 2009; Sotlar in Meško, 2009) pa tudi med policisti in redarji (Dvojmoč, 2013). Sodelovanje pri zagotavljanju varnosti na področju, kjer imamo različne deležnike, zahteva tudi od državne politike drugačen pristop. Poudarjanje zgolj ene organizacije (državne policije) ter zanemarjanje ostalih, ne bo privedlo k razvoju nobene od v tej publikaciji analiziranih profesij. Zato je za razvoj policijskega dela v profesijo pomembno odgovorna tudi nacionalna politika na področju varnosti.

Polijsko delo je kot poklic, ki vključuje delo z ljudmi, z vidika profesionalizacije postavljeno pred mnoge izzive. Poklicne zahteve se zaradi narave dela nenehno spreminjajo, zato ne moremo govoriti o končnih poklicnih kompetencah, pač pa je potrebno stalno izpopolnjevanje in nadgrajevanje obstoječega znanja (Kobolt in Žorga, 2013). Govorimo torej o konceptu vseživljenjskega učenja in na znanju utemeljene policijske dejavnosti. H krepitvi položaja in ugleda profesije tako v največji meri lahko in mora prispevati policija sama. V Resoluciji o dolgoročnem razvojnem programu policije do leta 2025 – »Kakovostna policija za varno Slovenijo« (ReDRPPol, 2015) je med prioritetami razvoja policije tudi *vzpostavitev učinkovitega sistema izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja ter raziskovalne dejavnosti*. Podporo krepitvi ugleda in integritete zaposlenih v policijski organizaciji pa namerava Policija utrditi z vzpostavitev sodobne policijske muzejske dejavnosti ter z utrjevanjem svoje povezanosti z lokalnimi skupnostmi – oboje so uvrstili med splošne dolgoročne razvojne cilje.

Ugotovimo lahko, da je slovenska policija v zadnjih 150 letih šla skozi korenite procese transformacije, ki so od nje terjale veliko organizacijskih pa tudi funkcijskih sprememb. Od organizacije, katere temeljna naloga je bilo vzdrževanje reda in miru (orožništvo), je postala narodno-zaščitna institucija (narodna zaščita in narodna milica), prešla obdobje politično-determinirane institucije vsenarodne kontrole (milica) ter se s prilagajanjem na spremenjene družbenopolitične razmere konec osemdesetih in v devetdesetih letih (kjer je pomembno pripomogla v procesu osamosvajanja Slovenije) počasi preoblikovala v demokratično in profesionalno policijsko organizacijo (Modic et al., 2014). Vendar se s tem transformacije policije ne končajo. Lobnikar, Sotlar in Meško (2013) ugotavljajo, da delovanje policije v Evropi z vidika organiziranosti počasi dobiva skupne značilnosti; demokratizacija policijske dejavnosti je osnovni moto v vseh državah tega območja, iskanje virov odgovornosti in legitimnosti, vezanih na prebivalce, pa visoko na agendi vseh policijskih vodstev. Ne le v Sloveniji, v celotni Evropi, se policija počasi a zanesljivo spreminja v mlado profesijo. In temu procesu smo priča prvič v zgodovini. Tokrat je, za razliko od preteklih stoletij, slovenska policija v prvem razredu teh sprememb, raziskovalci policijske

dejavnosti in policijski vodje v Sloveniji pa prvič enakovredno in enakopravno soustvarjajo novo družbeno realnost na področju zagotavljanja varnostnih storitev.

UPORABLJENI VIRI

- Areh, I. (2011). Gender-related differences in eyewitness testimony. *Personality and Individual Differences*, 50(5), 559–563.
- Areh, I., Meško, G. in Umek, P. (2009). Attribution of personal characteristics to victims of rape – police officers' perspectives. *Studia Psychologica*, 51(1), 85–100.
- Aristovnik, A. et al. (2012). *Vzpostavitev sistema merjenja učinkovitosti, uspešnosti in kakovosti v slovenski policiji: Ciljni raziskovalni projekt: (Končno poročilo raziskave)*. Ljubljana: Fakulteta za upravo; Ekonomska fakulteta.
- Ashenhurst, P. H. (1959). The goal: A Police profession. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 49(6), 605–607.
- Caparini, M. in Marenin, O. (2004). *Transforming police in Central and Eastern Europe: Process and progress*. Munster: LIT Verlag.
- Čas, T. (2000). Kodeks policijske etike, včeraj, danes, jutri. *Varstvoslovje*, 2(2), 144–147.
- Čas, T. in Gorenak, V. (1993). Policijska organiziranost danes in jutri. *Revija policija*, 13(4/5), 423–439.
- Čelik, P. (1991). *Policiji*. Ljubljana: Delo.
- Čelik, P. (1999a). Slovenski orožniki 1918–1941: Iz zgodovine. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 50(1), 53–56.
- Čelik, P. (1999b). Varnostni stražniki v Sloveniji 1918–1941. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 50(2), 148–152.
- Čelik, P. (2001). *Slovenski orožniki: 1918–1941*. Ljubljana: Društvo za preučevanje zgodovine, literature in antropologije.
- Čelik, P. (2009). Nekaj podobnosti in razlik med našimi varnostnimi silami od leta 1850 do danes. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 60(2), 145–154.
- Černič, M. in Makarovič, M. (2009). *Javnomnenjska raziskava o ocenah in stališčih prebivalcev Republike Slovenije o delu policije: 2009*. Nova Gorica: Fakulteta za uporabne družbene študije v Novi Gorici.
- Durić, D. in Koporec Oberčkal, A. (2016). *Prvi posvet o raziskovalni dejavnosti v Policiji*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
- Dvojmoč, M. (2013). *Nedržavno institucionalno zagotavljanje varnosti ter občinska redarstva v Republiki Sloveniji* (Doktorska disertacija). Nova Gorica: Evropska pravna fakulteta.
- Fakulteta za varnostne vede. (2009). *O fakulteti*. Pridobljeno na <https://www.fvv.um.si/o-fakulteti.aspx>
- Furman, R., Meško, G. in Sotlar, A. (2012). Mehanizmi policijskega sodelovanja za zagotavljanje notranje varnosti v Evropski uniji. *Varstvoslovje*, 14(1), 5–41.
- Goršek, J. (2009). Naj Kodeks policijske etike resnično zaživi. *Varnost*, 57(4), prilož. ga.

- Herbaj, E. A. (2005). Izobraževanje za poklic policista v Republiki Sloveniji. V B. Lobnikar (ur.), 6. *Slovenski dnevi varstvoslovja: Zbornik prispevkov* (14 str.). Ljubljana: Fakulteta za policijsko-varnostne vede.
- Jevšek, A. in Meško, G. (2011). The Slovenian National Bureau of Investigation – an attempt to respond to contemporary unconventional forms of criminality. V G. Meško, A. Sotlar in J. Winterdyk (ur.), *Policing in Central and Eastern Europe: Social control of unconventional deviance* (str. 243–257). Ljubljana: Faculty of Criminal Justice and Security.
- Kečanović, B., Klemenčič, G., Zidar Al-Mutairi, K. in Pavlin, P. (2006). *Policijsko pravo in pooblastila: Splošni del*. Ljubljana: GV založba.
- Kobolt, A. in Žorga, S. (2013). *Supervizija: Proces razvoja in učenja v poklicu*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Kolenc, T. (2002). *Slovenska policija*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Generalna policijska uprava.
- Lobnikar, B. in Pagon, M. (2004). The prevalence and the nature of police cynicism in Slovenia. V G. Meško, M. Pagon in B. Dobovšek (ur.), *Policing in Central and Eastern Europe: Dilemmas of contemporary criminal justice* (str. 103–111). Ljubljana: Faculty of Criminal Justice and Security.
- Lobnikar, B., Sotlar, A. in Meško, G. (2013). Razvoj policijske dejavnosti v Srednji in Vzhodni Evropi. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 64(1), 5–18.
- Lobnikar, B., Pagon, M., Umek, P., Sotlar, A., Bučar-Ručman, A., Tominc, B. in Butinar, J. (2005). *Raziskava o ocenah in stališčih prebivalcev obmejnih območij do dela policistov na bodoči schengenski meji – raziskovalno poročilo*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Maver, D. (2009). Criminal investigation/criminalistics in Slovenia: Origins, development and trends. *Varstvoslovje*, 11(4), 493–519.
- Mekinc, J. (2004). Sprememba slovenskega Kodeksa policijske etike v luči integracije v EU. V B. Lobnikar (ur.), 5. *Slovenski dnevi varstvoslovja: Zbornik prispevkov* (str. 416–423). Ljubljana: Fakulteta za policijsko-varnostne vede.
- Meško, G. (2000). *Strah pred kriminaliteto, policijsko preventivno delo in javno mnenje o policiji: Raziskovalno poročilo*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Meško, G. (2007). The obstacles on the path to police professionalism in Slovenia: A review of research. V G. Meško in B. Dobovšek (ur.), *Policing in emerging democracies – critical reflections* (str. 15–55). Ljubljana: Faculty of Criminal Justice and Security.
- Meško, G. in Klemenčič, G. (2007). Rebuilding legitimacy and police professionalism in an emerging democracy: The Slovenian experience. V T. R. Tyler (ur.), *Legitimacy and criminal justice* (str. 84–114). New York: Russell Sage Foundation.
- Meško, G., Eman, K. in Flander, B. (ur.) (2016). *Oblast, legitimnost in družbeno nadzorstvo*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Meško, G., Fallshore, M., Rep, M. in Huisman, A. (2007). Police efforts in the reduction of fear of crime in local communities: Big expectations and questionable effects. *Sociologija. Mintis ir veiksmas*, 2(20), 70–91.
- Meško, G., Sotlar, A., Lobnikar, B., Jere, M. in Tominc, B. (2012). *Občutek ogroženosti in vloga policije pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni: CRP (V5-1038 A): Poročilo ciljnega raziskovalnega projekta*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.

- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d. a). *Prva generacija policistov zaključila študij na novem, višješolskem študijskem programu*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/index.php/novinarsko-sredie/72347-na-novem-vijeolskem-tudijskem-programu-za-poklic-policista-je-diplomirala-prva-generacija>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d. b). *Raziskovalna dejavnost v policiji*. Pridobljeno na https://www.policija.si/images/stories/GPUPA/Raziskovalna_dejavnost_v_policiji.pdf
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d. c). *Višja policijska šola*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/index.php/sl/generalna-policijska-uprava/940>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (10. 7. 2002). *Zaključek šolanja 32. generacije dijakov Srednje policijske šole*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/index.php/novinarsko-sredie/5035-sporo336?tmpl=component>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2016). *Ocene in stališča prebivalcev o delu policije 2016: Poročilo*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. Pridobljeno na https://www.policija.si/images/stories/NovinarskoSredisce/SporocilaZaJavnost/2017/02_februar/06_jm_raziskava_o_delu_policije/POROCILO_Ocene_Prebivalcev_O_Delu_Policije_2016.pdf
- Modic, M., Lobnikar, B. in Dvojmoč, M. (2014). Policijska dejavnost v Sloveniji: Analiza procesov transformacije, pluralizacije in privatizacije. *Varstvoslovje*, 16(3), 217–241.
- Nacionalno informacijsko središče. (2004). *Poklicni standard*. Pridobljeno na <http://www.nrpslo.org/poklicni-standard.aspx/86100040>
- Nacionalno informacijsko središče. (2010). *Poklicni standard*. Pridobljeno na <http://www.nrpslo.org/poklicni-standard.aspx/58640870>
- Nacionalno informacijsko središče. (2011). *Nacionalna poklicna kvalifikacija*. Pridobljeno na <http://www.nrpslo.org>
- Nalla, M., Johnson, J. D. in Meško, G. (2009). Are police and security personnel warming up to each other? A comparison of officers' attitudes in developed, emerging, and transitional economies. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 32(3), 508–525.
- Nalla, M. K., Rydberg, J. in Meško, G. (2011). Organizational factors, environmental climate, and job satisfaction among police in Slovenia. *European Journal of Criminology*, 8(2), 144–156.
- PA GPU. (2017). 50 let policijskega izobraževanja pod Šmarno goro. *Varnost*, 65(2), 27–29.
- Pagon, M. in Lobnikar, B. (2001). *V skupnost usmerjeno policijsko delo v mestu Ljubljana: Ugotavljanje potreb za ustanovitev mestne policije ali redefiniranje dela državne policije: Končno poročilo s popravki*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Pagon, M. in Lobnikar, B. (2004). Police integrity in Slovenia. V C. B. Klockars, S. Kutnjak Ivković in M. R. Habersfeld (ur.), *The contours of police integrity* (str. 212–231). Thousand Oaks: Sage.
- Pečar, J. (1993). Policijski profesionalizem in specializacija. *Teorija in praksa*, 30(3–4), 311–324.
- Pečar, J. in Skalar, V. (1973). *Milicionarski odnos sa javnošču*. Beograd: Savezni sekretariat za unutrašnje poslove.

- Reisig, M. D., Tankebe, J. in Meško, G. (2012). Procedural justice, police legitimacy, and public cooperation with the police among young Slovene adults. *Varstvoslovje*, 14(2), 147–164.
- Resolucija o dolgoročnem razvojnem programu policije do leta 2025 – »Kakovostna policija za varno Slovenijo« (ReDRPPol). (2015). *Uradni list RS*, (75/15).
- Rudež, S. (2018). V zadnjem desetletju čedalje manj zaposlenih v slovenski policiji: Kadrovska problematika v obdobju od leta 2007 do 2017. *Varnost*, 66(1), 8–13.
- Skalar, V. (1976). *Izbor, usposabljanje in delovna uspešnost miličnikov kadetov*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo.
- Sotlar, A. in Meško, G. (2009). The relationship between the public and private security sectors in Slovenia: From coexistence towards partnership? *Varstvoslovje*, 11(2), 269–285.
- Šelih, A. in Meško, G. (2011). Slovenian criminology – an overview. V G. Meško, A. Sotlar in J. Winterdyk (ur.), *Policing in Central and Eastern Europe: Social control of unconventional deviance* (str. 13–33). Ljubljana: Faculty of Criminal Justice and Security.
- Šopar, S. (2011). *Etika in policijsko delo* (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Šumi, R. (2008). *Kodeksi etike* (Seminarska naloga). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Šumi, R. (2009). Aplikativna etika in družbena odgovornost policije. *Varnost*, 57(1), 23–25.
- Van der Vijver, K. in Moor, L. G. (2012). Metaphors and modern policing. *Journal of Police Studies*, 4(25), 15–29.
- Vodopivec, K. (1984). *Sistemska analiza kazenskega in predkazenskega postopka*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo.
- Zakon o notranjih zadevah (ZNZ). (1980). *Uradni list RS*, (28/80).
- Zakon o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol). (2013, 2014, 2015, 2016, 2017). *Uradni list RS*, (15/13, 11/14, 86/15, 77/16, 77/17).
- Zakon o policiji (ZPol-UPB7). (2009, 2010, 2011, 2012). *Uradni list RS*, (66/09, 22/10, 26/11, 58/11, 40/12, 96/12).
- Združenje policijskih šefov. (2018). *O združenju*. Pridobljeno na <http://www.zpss.si/>
- Žaberl, M. (2000). Kodeks policijske etike danes in jutri. *Varstvoslovje*, 2(2), 187–191.

O avtorjih:

Dr. Branko Lobnikar, izredni profesor za varnostne vede na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru. E-pošta: branko.lobnikar@fvv.uni-mb.si

Dr. Maja Modic, docentka za varnostne vede na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru. E-pošta: maja.modic@fvv.uni-mb.si